

107689

visst glemt advarselen: «Hvorfor ser du splinten i din brors øye, men bjelken i ditt eget blir du ikke vår?» – Hun faller for sitt eget grep: sjelden er det presert et så brutalt forenklende syn på Hamsun, eller er hans diktning univers satt på en mer innskrenket formel. Wergelands formel 1) og 2), samt hennes «kjønnspolitiske analyse av Hamsun-tekster etter en dansk metode ... ned i minste detalj», stemmer ingelunde med landskapet. Ikke, for å eksemplifisere en smule, med Victoria, ikke med Johannes, ikke med Edvarda, Rosa, Benoni, ikke med August, Edevart eller Isak.

Splinten og bjelken handler om fanatisme som er aggressiv og derved forårsaker innsnevring av synsevnen. Karakteristisk for all fanatisme – politisk, litterær, privat! – er fravær av humor. Nazistene var totalt blottet for humor. Vel finnes det negative aspekter i Hamsuns diktning, som i livet, men langt mer karakteristisk er en aldeles vidunderlig humor. Hans stilistiske mesterskap har sitt utspring i det indres rikdom, hvor humoren alltid glitrer, selv i de farligste, vanskeligste situasjoner. Humor, sier Kierkegaard et sted, er, nest etter sann religiøsitet, menneskets høyeste egenskap. Når vi har levd en stund, begriper vi kanskje hvorfor, og hvor fort vi kan miste den når den mest trengs. Og at den ikke er særlig forenlig med linjaler og formler. Nei, hvis Aftenposten bevilger plass, og leserne en glede, så la oss heller høre på Olaf Bull, i diktet «Knut Hamsun»:

*Dén solen, som med samme saa
kjendte, gamle glans
fordeles paa de vrang og de rette,
er ikke dén, som raader
i kongeriket hans,
tro fremfor alt i verden ikke dette!
Nei, skikkelserne dér er et
skjæbnegalleri,
som, suverænt, guddommelig vilkaar-
lig,
en sol af hellig humor og gylden ironi
bestraaler – saa uendelig alvorlig!
Hans verden gaar i ét
med den nye videnskap,
som lærer os, at rummene er krumme,
og lydelig forkyynder om alle deres tap,
som spanker med linealer i sin lomme!*

APF 5/9. 1994
Litteratur

Hamsun og linjalen

Av Magnus Stangebye Øglænd,
Høvik

Det er trist å lese slike innlegg som Ingrid E. Wergelands kronikk «Diktteren Knut Hamsun og vi» (Aftenposten 19.8.). Hvis noen skulle ta henne alvorlig, måtte de jo sky Hamsuns diktning som pesten. Så synd for mulige nye lesere!

«... Det fører for langt her å eksemplifisere,» skriver Wergeland, hvoretter det er fritt frem for generelle påstander. Og dem er det like mange av i polemikker som de forhindrer både utsikt og innsikt.

«Fascismen,» skriver Wergeland, «er preget av et brutalt forenklende menneskesyn, der det menneskelige blir satt på formel.» Derpå hevder hun mer eller mindre at menneskesynet i Hamsuns diktning er likedan; så at «... Hamsun var tilhenger av en nazistisk ideologi, er hevet over tvil.»

Wergeland, som er cand. theol., har